

Бабакова О.

ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ СПРИЙНЯТТЯ ЗВУКІВ, ВІДОБРАЖЕНИХ УКРАЇНСЬКИМИ ДІЄСЛОВАМИ ЗВУЧАННЯ

Вважаючи звук невід'ємною частиною концептосфери людини, лінгвісти приділяють значну увагу дослідженню звукопозначень у мові. Особливий інтерес викликають праці, де лексичний матеріал розглядається з точки зору теорії семантичного поля, оскільки польовий підхід на сьогодні – найбільш перспективний напрям вивчення лексичної системи мови. Звукономінативна лексика активно досліджується в російській мові (відомі роботи Р.Г. Карунц „Семантична структура дієслів звучання в сучасній російській мові” (7), Н.П. Сидорової „Системна організація лексико-семантичної групи дієслів звучання та їхній взаємозв'язок з іншими дієслівними групами” (13), М.В. Попової „Функціонально-семантичне поле „звук“ у сучасній російській мові” (12)). Лексика на позначення звучання була об'єктом різних аспектів досліджень російських лінгвістів Л.М. Васильєва, О.Л. Голубєвої, І.О. Сколотової, О.Д. Кузнецової, М.О. Шелякіна, Л.В. Філіппової, І.В. Івлієвої, Г.В. Горбанєвської тощо. Останнім часом з'явилися праці, присвячені звукономінативній лексичній англійської, німецької, фінської та ін. мов.

В українській мові лексико-семантичне поле звучання ще не було об'єктом спеціального дослідження. Враховуючи те, що акустичне середовище має важливе значення для орієнтації людини в навколишньому світі, а також те, що звукономінативна лексика відіграє важливу роль в експлікації картини світу, вивчення лексичних одиниць української мови, що репрезентують звучання, на сьогодні є актуальним.

Складовою частиною звукового семантичного поля є лексико-семантична група дієслів звучання. Названі дієслова об'єднані спільною категоріально-лексичною семою „видавати або утворювати звуки”. У статті дієслова звукової семантики аналізуються з точки зору відображення ними специфіки сприйняття звуків довкілля „етнічною людиною”.

Лінгвісти звертають увагу на подвійну природу дієслів звучання: з одного боку, звукономінативні дієслова характеризуються яскравою денотативно орієнтованою семантикою, оскільки тісно прив'язані до світу речей, які породжують звуки, та до їхніх об'єктивних характеристик – висоти тону, гучності, тембру тощо. З іншого боку, не менш важливу роль в оформленні значення дієслів звучання відіграє концептуальна (сигніфікативна) складова, бо способи членування світу звуків залежать не тільки від об'єктивних характеристик звукових одиниць (акустичних параметрів, причин виникнення звука й под.), але й тією чи іншою мірою визначаються етноспецифічною картиною світу, втіленою в певній мові [1, с.4]. Дослідники наголошують, що навколишній світ різними людьми сприймається неоднозначно і це фіксується в мові: „лексичне значення слова, на думку когнітивістів, являє собою інтерпретацію фрагмента світу людини, тобто хоч і є антропоцентричним за своєю природою, не стільки відображає об'єктивні ознаки предмета, скільки фіксує значущі з точки зору досвіду культурної взаємодії інтерактивні властивості” [8, с.41]. Підтвердженням цього є неоднакове сприйняття звучання певними етнічними групами людей.

Беликова О.Є., досліджуючи дієслова звучання фінської мови, звертає увагу на те, що фінни сприймають звуки, які видає чайка та ластівка, як немелодійні, неприємні. У них вони асоціюються зі звуками, що утворюються при відмиканні іржавого замка чи терті плуга об каміння, і позначаються дієсловами, що відповідають українським *скрипіти, скреготати* [1, с.4-5]. Носії ж української мови звучання названих птахів сприймають як нейтральне чи навіть приємне: *ластівка щебече; чайка кигиче, ячить. „Щебече, як ластівка”, – говорять про лагідну й приємну мову. Пісня чайки у сприйнятті українців – тужлива, жалібна: Чайка скиглить літаючи, Мов за дітьми плаче...* (Т. Шевченко).

Зв'язок між людиною та навколишнім світом відбивається в народних прислів'ях, образних виразах, фразеологічній системі мови, метафоричних конструкціях. Такий мовний матеріал акумулює соціально-історичну, інтелектуальну, емоційну інформацію національного характеру. На думку дослідників, „мова в багатстві своїх форм і значень містить ключі до таємниці розумового універсуму певної культури, до пізнання способу мислення народу, особливостей менталітету її носіїв. Самореалізуючись у численних актах мовної словотворчості, етнічна людина задає певні параметри квантування ментально-культурного простору мови, характер яких детермінується особливостями її сприйняття та оцінки світу” [4, с.14]. Наприклад, слова *баран, вівця* у свідомості українців, росіян сприймаються як синоніми нерозумності, тупості, а дієслова, що репрезентують звучання цих тварин, у складі порівняльної конструкції *бекає (мекає) як вівця (баран)* негативно характеризують мовлення людини як малограмотне, неаргументоване. Разом з тим, за дослідженнями вчених, для народів Близького Сходу, а потім для всього семітського й пізніше всього мусульманського світу вівця й баран асоціювалися з образом вожака овечого стада, служили символом та емблемою пошесті, достатку, багатства, і тому образ барана викликав повагу на Давньому Сході. Уже в Старому Заповіті є спроби перетворити образ барана і овець у символ: баранами називаються вожді (правителі, князі) і слово їхнє – зразок мудрості, вівцями (в позитивному плані) йменуються цілі народи (Иезекииль 39:18, Даниил 8:3). Вівці та барани відіграли неабияку роль і в історії Англії (згадаємо період розквіту країни як виробника сукна з овечої шерсті). Позитивно трактуються образи барана та вівці (а також їхнє звуковираження) і в казахській мові, оскільки казахи – етнічні кочівники і прекрасні скотарі. Казахська народна традиція приписує священні риси баранам і верблюдам [16].

Як стверджують лінгвісти, „національно-культурна специфіка мови відображається в першу чергу в експресивній частині її словникового складу (прислів'ях, приказках) і, звичайно, в оцінній лексичній, яка виникає в результаті образності та переносного значення” [3, с.117]. У зв'язку з цим актуальним є дослідження метафоричних значень дієслів звукової семантики.

Негативно сприймаються людиною високі протяжні та жалібні звуки хижаків або собаки, що позначаються лексемою *вити*. Символічний вплив таких звуків на людину відображено в народному прислів'ї: У

лісі вовки виють, а в хаті страшно (Нар. тв.). Звучання, репрезентоване дієсловом *вити* в зооморфних метафорах, здебільшого асоціюється з тугою, самотністю, відчаєм людини: *хоч вовком вий*. Уживається для вираження безвихідного, скрутного становища, великого відчаю, досади і т. ін. через неможливість щонебудь змінити [250]; *Вию псом на мертвім полі бою, Стережу сей попіл і кістки...* (Є. Маланюк); *Сніги тепер в серці і вовки виють* (М. Коцюбинський).

Про те, що вказане звучання неприємне людині, свідчить семантика стійких народних порівнянь, фразеологізмів з дієсловом *вити*: *виє, як вовк*; *виє, як голодний вовк*; *виє, як собака*; *виє, як собака на місяць* – іронічно або зневажливо про людину, яка сумно й протяжно співає чи плаче [2, с.22]; *виє, як собака у сливках*; *виє, як собака на вітер* – ‘негарний спів’ [5, с.225]; *З вовками жити, по-вовчому вити* і *Між вовками по-вовчи (по-вовчому) й вий*. Буває, що людина змушена пристосовуватися до оточуючих, чинити так, як ті, в товариство яких вона потрапила [10, с.59]. Отже, хоч метафоричні конструкції, в яких уживається лексема *вити*, мають різні варіанти значень, та спільною для них є пейоративна оцінка ситуації.

Як не дивно, але дієслова, що репрезентують звукові сигнали собаки, – тварини, яка вже протягом багатьох тисячоліть вірно й безкорисливо служить людині, негативно оцінюють людське мовлення чи спів: *Гавкає, як собака* – зневажливо про того, хто робить кому-небудь зауваження, або взагалі говорить щось неприємне [2, с.24]; *Гавкає, як собака на прив'язі* – зневажливо про того, хто говорить зозла [2, с.24]; *Гиркає, як сучка з-під воріт* – зневажливо про людину, яка подає голос, боронячи неправого, сильнішого [2, с.25]; *Співає басом як собака часом* [5, с.225]. Це парадоксальне явище Г.М. Добролюбова пояснює так: „На нашу думку, є декілька причин негативного сприйняття образу собаки. По-перше, із собакою господар проводив значно більше часу, ніж з іншими свійськими тваринами, і тому досконало знав та міг передбачити найтонші нюанси поведінки собаки. По-друге, неймовірній „популярності“ собаки сприяв його гучний голос (гавкіт, гарчання, виття, скигління), який можна було по-різному, залежно від конкретної ситуації, інтерпретувати. По-третє, собака уже сама по собі дуже цікава і різностороння тварина, яка вміє захистити і розважити, охороняти і бешкетувати, принести здобич і вкусити...“ [5, с.223]. Слід зазначити, що синоніми *скавучати, скімлити, скиглити*, які передають протяжні, здебільшого жалібні звуки собак та інших тварин, розвивають синонімічні переносні значення: всі вони оцінюють мовлення людини як нудне, надокучливе, набридливе: *скавучати* — 3. перен., розм. Набридати кому-небудь скаргами, докорами; плакатися [14: Т.9, с.238], *скімлити* — Надоїдливо скаржитися на кого, - що-небудь [14: Т.9, с.269], *скиглити* — 3. перен., розм. Набридливо скаржитися, жалітися на що-небудь, плакатися [14: Т.9, с.261]; *Тадик скімлив у куточку, як зінське щеня* (Григорій Тютюнник). Отже, негативне сприйняття звуків собаки в народній свідомості пов'язане з багатьма факторами, одним з яких є те, що собака, хоч і домашня тварина, приручена, „своя“, все ж вона потенційно небезпечна і в будь-який момент може виявити звірячі інстинкти, хижий норів.

Кіт в українському фольклорі асоціюється з охоронцем малого дитинства і його звучання сприймається як символ домітки, затишку, спокою, безпеки, миру в домі: *Ой на kota воркота, На дитину дрімота; Як буде кіт воркотати, То дитячко буде спати* (Колисанка).

Переносне значення дієслів звукової семантики *каркати, крякати* відбиває символічне переосмислення впливу звуків на людину: *Каркати*. Те саме, що *крякати* 1, 2. [14: Т.4, с.106]. *Крякати* – 2. перен., розм.. Віщувати, накликаючи нещастя, невдачу [14: Т.4, с.379]: *Випущений з Оношкової гармати снаряд вознисто кресонує у лобову броню і, напевно, занурився в ріллю далеченько правобіч.*

-Кут, Альохо! – зболено гукнув Оношко до навідника, хоч не заведено в їхній обслузі "каркати" під руку. Але досада й безнадія розтирала груди Оношку, і він мусив викричати їх (М. Іщенко). Цікавою щодо цього є думка звуко символістів, які вважають, що природа виробила в людини рефлекс реагувати на звуки, як на явища, що супроводжуються цими звуками. На низькі, шумні та голосні звуки людина реагує, як на тривожні, небезпечні, жажливі явища і навіпаки – на високі, тихі, мелодійні звуки – як на приємні, безпечні явища. „Скажімо, від ворона та пугача ніякої шкоди людині – одна тільки користь. Але в людському повір'ї „ворон біду накаркає“, а пугач і взагалі жажливий птах, і в будь-якій казці від нього тільки зло. За що ж їх не люблять? А за те, що крики їхні – звуки низькі, голосні, немелодійні. Звуки страху й небезпеки“ [6, с. 137].

Символічно сприймаються в свідомості українців і звуки, що позначаються лексемою *кувати* – перен., нар.-поет. Віщувати (довгі роки, щастя тощо) [14, Т.4, с.383]: „*Зозуле, зозуле, скільки мені років?*“ – і вона почала кувати тобі літа, кувала довго й сумно (Є. Гуцало). Н.А. Пастух, досліджуючи образ зозулі в українському фольклорі, вказує на поліфонію семантичних значень голосу пташки – пісня зозулі трактується в народі то як весела, то як сумна. „Таке тлумачення може пояснюватись і амбівалентною семантикою образу загалом, і суто природною особливістю акустичних проявів пташки: голос самця – відоме монотонне ку-ку, голос самки – схожий на сміх.“ [11, с.9]. Дослідниця звертає увагу на особливості сприйняття крику зозулі в природному просторі – „чужому“ для людини і в „своєму“: „Тлумачення крику пташки в природному їй просторі (ліс, луг тощо) може мати як позитивний, так і негативний характер, діючи переважно за формулою: у якому стані N почує зозулю перший раз, – у такому проведе цілий рік. Так, якщо зозуля кує на голий (безлистяний) ліс, відповідно рік буде неврожайним, поганим; коли зозуля кує людині, що має в той час гроші, – вони будуть цілий рік...“

Наближення пташки до „свого“ простору (село, вулиця, дім), як правило, нічого доброго не віщує. Пташка має яскраві конотації інородності, тому вторгнення „чужої“ істоти у „свій“ простір завжди несе зміст хаосу. „Сказане“ зозулею обов'язково пов'язане з ключовими моментами життя – із пророкуванням років самого життя, із віщуванням терміну смерті, одруження, народження, а також із природно-аграрною інформацією, яка врешті теж розцінюється як життєво важлива“ [11, с.9,10]: *Летіла зозуля з поля на долину,*

Та й сіла кувати на мою калину, Зозуле, зозуле, десь горе чуєш, Біля моєї хати на калині куєш? **Зозуля кувала**, правдоньку казала, *Що моєї неньки на світі не стало* (Нар. творчість).

Негативне сприйняття людиною різких, високих звуків, утворених тертям, стисканням предметів спричинило виникнення метафор *ripiti* — 2. розм. Говорити різким, неприємним голосом [14: Т.8, с.538], *скрипіти* — 2. перен., розм. Говорити різким, неприємним голосом; [14: Т.9, с.320]: *Отже, діти, — скрипів тягучий безбарвний голос Огнева, — з цього дня вашим доглядачем буде пан капітан Котлярєвський Іван Петрович ...* (Б. Левін).

Цікавим є дослідження метафоричних смислів лексеми *свистіти*, здійснене Н.О. Мішанкіною (9). Первинне значення *свистіти* – видавати, утворювати свист – різкий високий звук, утворюваний сильним видиханням повітря крізь стулені зуби або губи, а також за допомогою свистка, дудки і т. ін.) [14: Т.9, с.75]. Дослідниця вказує на такі потенційні компоненти дієслова звучання, як інтенсивність, що виявляється в метафоричних варіантах *свистнути у вухо (вдарити), свистнути гроші (вкрасти)*; деструктивність (*що він вам ще насвистів?*); неосмисленість (*просвистіти гроші*). Про символічне значення свисту говорить звичай, за яким забороняється свистіти в домі, інакше можна „висвистіти“ тих, хто там живе, або втратити достаток, гроші тощо: **Не годиться свистіти в хаті**. *Мусив би знати звичай батьківський* (О. Гончар).

Цей тип звучання осмислюється не тільки як беззмістовний, а й як такий, що лишає змісту, робить пустим. Одним із фактів на користь гіпотези про символічне значення свисту може служити міфологічний образ Солов'я-розбійника, атрибутом якого є свист, який має руйнівну силу. Цей символічний смисл, як вважає Н.О. Мішанкіна, ґрунтується на вже названому компоненті – деструктивності. Дослідниця доходить висновку, що вся сукупність метафоричних смислів та оцінок дозволяє говорити про негативне сприйняття цього типу звучання носіями російської мови [9, с.57].

В українських народних казках і легендах за умови, коли лексема *свистіти (свистнути)* вживається із суб'єктом, який позначає негативного персонажа, у ній також актуалізується потенційна сема деструктивності: **Чорт як свистнув раз, листя з дерева посипалося**. *Свистнув удруге — попадали дрібні гіллячки*. *А як свистнув утретє — обломилось велике гілля* (Нар. казка); *Ну, змії вже вкрай злякався Івана-Побивана*. *Але ще каже: — Ану, давай, хто сильніше засвище*. **Змій як свисне, аж дерева пригнулись** (Нар. казка); *Увечері всі бачили, як до тої могили летів змії, страшенно сиплячи іскрами*. *Та як свистнув — осипалось листя з дерев* (Легенди та перекази); *На річці Смородині заступив йому дорогу Соловій і свистнув так, що під Іллею кінь спіткнувся* (Билина).

Сема „робити пустим“ виявляється актуальною в метафорах *вітер свистить у кишенях*. У кого-небудь зовсім немає грошей [15], *вітер свистить у голові*. Хто-небудь легковажний, несерйозний [15]. Поєднання дієслова звучання *свистіти* із суб'єктом *вітер* указує на відсутність, „вивітнення“ в першому випадку грошей, у другому – розуму, здорового глузду в людини. В українській та російській мовах виявлено подібні потенційні компоненти в семантиці дієслова *свистіти*, які актуалізуються при метафоричному вживанні.

Етнічний характер сприйняття звуків виразніше проявляється в семантиці тих дієслів, що передають звукові сигнали тварин, ніж у тих, які вживаються для номінації предметного звучання. При оцінюванні звуків тварин враховуються не тільки акустичні параметри звукового сигналу, а й прототипові риси тварини, ступінь агресивності, розмір, фізична сила, поведінка, значущість для людини, позитивна чи негативна інтерпретація образу тварини в певному лінгвокультурному ареалі тощо.

Сприйняття звучання предметів залежить переважно від його акустичних параметрів: ступеня гучності, висоти, інтенсивності тощо, хоч, безумовно, етнокультурні особливості відбиваються і в семантиці вказаних лексем.

Досить часто значення звукономінативних одиниць зумовлюється етноспецифічною картиною світу, втіленою в певній мові, культурним досвідом певного народу, значущістю суб'єкта звуковираження для носіїв мови тощо. Урахування національно-культурного компоненту репрезентації звукономінативної сфери має важливе значення для перекладацької практики, а також при вивченні української мови як іноземної.

Джерела та література

1. Беликова А.Е. Семантика глаголов звучания в финском языке: Дис. канд. филол. наук : 10.02.22. – Петрозаводск, 2004. – 238 с.
2. Гартоване слово. Постійні порівняння в говірках Нижньої Наддніпряниці. Серія „Пам'ятки мовної культури Нижньої Наддніпряниці“. – Випуск III / Зібрав і впорядкував Віктор Чабаненко. – Запоріжжя, 1995. – 164с.
3. Голодов А.Г. Зооморфные метафоры в разговорно окрашенной специальной лексике и проблемы их перевода // Вестник ВГУ, Серия “Лингвистика и межкультурная коммуникация”. – 2005. – № 2. – С.117-123.
4. Голубовська І.О. Етноспецифічні константи мовної свідомості: Автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.15 / Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2004. – 38 с.
5. Доброльожа Г.М. Образна парадигма фразеологізмів з компонентом "собака" // Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту. – 2004. – № 14. – С. 223-227.
6. Журавлев А.П. Звук и смысл. –М.: Просвещение, 1981. – 160с.
7. Карунц Р.Г. Семантическая структура глаголов звучания в современном русском языке: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.01 / Москов. гос. пед. ин-т им. В. И. Ленина – М., 1975. – 26 с.
8. Космеда Т.А., Гажева І. Д. Аспекти й методика вивчення слова у контексті зміни лінгвістичних парадигм // Мовознавство. – 1999. – №1. – С.39-46.
9. Мишанкина Н.А. Информационный потенциал слова: когнитивный аспект // Открытое и дистанционное образование. – Вып. №1 (9), 2003. – С. 51 - 57.

10. Олійник І.С., Сидоренко М.М. Українсько-російський і російсько-український фразеологічний тлумачний словник. – К.:Рад.шк.,1991. – 400с.
11. Пастух Н.А. Зооморфні образи в українському фольклорі. Образ зозулі: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.07 / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2001. – 19с.
12. Попова М.В. Функционально-семантическое поле „звук“ в современном русском языке: Дис... канд. филол. наук : 10.02.01. – Ростов-на-Дону, 2002. – 153с.
13. Сидорова Н.П. Системная организация лексико-семантической группы глаголов звучания и их взаимосвязи с другими глагольными группами: Дис... канд. филол. наук: 10.02.01. – М., 1978.– 211 с.
14. Словник української мови : В 11 т. – К.: Наук. думка, 1970-1980
15. „Словники України“ on-line В.А. Широков, О.М. Костишин, О.Г. Рабулець, І.В. Шевченко, Н.М. Сидорчук // Internet – http://ulif.org.ua/ulp/dict_all/index.php
16. Шингарева М. Концепт “овца/баран” в языковых картинах мира казахов, англичан и русских // Internet – www.natek.freenet.kz/new%20texts/Shingareva.doc

Асанов Б.И., Бабичева В.В.

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ВОЗДЕЙСТВИЕ СРЕДСТВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СПОРТА НА ВОСПИТАНИЕ МЕЖЛИЧНОСТНОГО ОБЩЕНИЯ СТУДЕНТОВ

Цель: Оптимизация педагогических воздействий средствами физической культуры и спорта на коммуникативные связи студентов.

Актуальность: В XXI веке появилась проблема самореализации коммуникативных способностей в общении из-за полной компьютеризации и индивидуализации социума. В результате этого происходит поиск новых путей межличностного общения и взаимодействия.

Новизна: В работе впервые сделана попытка исследования влияния средств физической культуры и спорта на этическое и эстетическое межличностное воспитание студентов.

Велики воспитательные возможности физической культуры и спорта. Эти виды деятельности эмоциональны, коллективны, общественно значимы, формируют положительный опыт поведения в социуме. Спорт давно уже занял одно из ведущих мест в международном общении.

Неудивительно, что международные спортивные связи выросли в нашу эпоху до глобальных размеров, а такие формы спортивного движения, как «Спорт для всех» и олимпийское движение, стали широчайшими международными течениями современности. Следует отметить, что в настоящее время Международный олимпийский комитет объединяет около 200 национальных олимпийских комитетов. А студенты и молодежь – это будущее международных отношений нашего государства.

Занимаясь спортом, молодой человек испытывает большие психофизические нагрузки. В преодолении возникающих при этом трудностей создаются условия для воспитания воли. Участие в спортивной деятельности является хорошей школой воспитания и подрастающего поколения самостоятельности, общественной активности. В процессе участия в общественно полезной работе спортивный актив учится искусству управления, улучшает межличностное общение и профессиональное взаимодействие студентов.

Трудно сочетать занятия спортом с учёбой. Поэтому воспитание организованности, дисциплины, приучение к строгому режиму занимает важное место в работе со студентами. Для успеха физического воспитания важна также сознательная деятельность занимающихся в процессе решения каждой задачи, поставленной преподавателем. При постановке каждой конкретной задачи надо по возможности доводить до сознания занимающихся её значение. Одна из существенных сторон педагогического мастерства преподавателя физического воспитания заключается в умении возбуждать живой интерес к выполнению каждого задания. Эффективность процесса физического воспитания в значительной мере зависит насколько занимающиеся приучены анализировать свои действия. Это достигается применением таких методов, как словесный разбор, анализ и самоанализ выполняемых действий.

Однако в спорте возникают и отрицательные явления. Это происходит, когда спорт превращается в самоцель, а учебные, трудовые, общественные обязанности отходят на второй план. В таких случаях воспитательное значение спорта резко снижается. Нечестность, нарушение норм спортивной этики в быту и на тренировках у студентов при условии, если в спортивной деятельности ослаблено воспитательное воздействие, если к студентам не предъявляются необходимые требования. Без целеустремлённой повседневной воспитательной работы со стороны тренера и коллектива, без требовательности и внимания к студенту нельзя добиться ощутимых успехов в формировании идейных и моральных качеств у физкультурника и студента.

Итак, воспитание – сложный и многогранный процесс. Он требует понимания каждым педагогом-тренером общественно обусловленных целей воспитания; умения конкретизировать эти цели применительно к возрасту и уровню воспитанности студентов; определять задачи и содержание воспитания и выбирать наиболее рациональные методы решения воспитательных задач; постоянно анализировать результаты своей воспитательной деятельности и вовремя предупреждать отрицательные явления [3].

Принципы воспитания – это исходные положения, в которых выражены основные требования к направлению, содержанию, методам и организации воспитательной работы, отношениям между участниками воспитательного процесса межличностного общения и профессионального взаимодействия студентов.

Принципы педагогического воспитания, являясь руководящими положениями для преподавателя, тренера, определяются задачами формирования человека, основываются на педагогической этике о воспитании